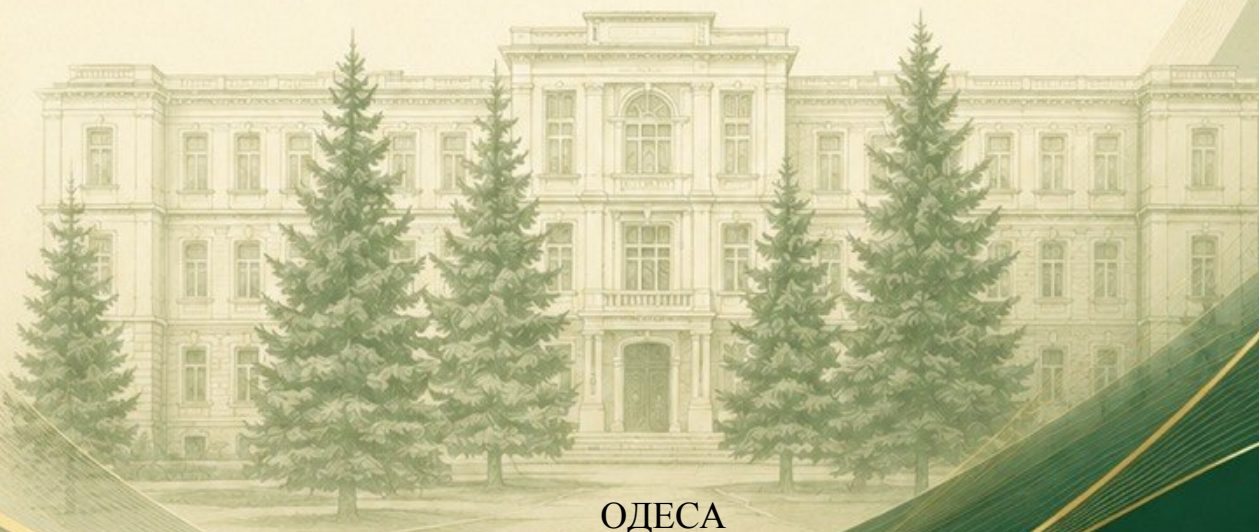

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

ІВАНОВА Наталія Володимирівна

ОСВІТА І КУЛЬТУРА В СТИЛІ ПЕДАГОГІКИ ФРІДРІХА ФРЕБЕЛЯ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛЯ

Ключові слова: педагогіка Фребеля, освіта, культура, діти дошкільного віку, підготовка вихователя, заклад дошкільної освіти, дари Фребеля.

Майбутній вихователь-бакалавр, який працюватиме в непрогнозовано-динамічному, технократично-інформаційному світі, повинен володіти як «м'якими» (soft-skills), так і «твердими» (hard-skills) навичками. В контексті компетентнісного підходу дані навички формуються у здобувачів освіти на основі вивчення інноваційних науково-практичних досягнень дошкільної педагогіки та фахових методик, використання сучасних технологій, нових підходів в процесі практичної підготовки студентів.

Для розвитку сучасної парадигми української освіти доволі актуальною є педагогічна концепція основоположника дошкільної освіти в Європі, засновника першого дитячого садка Фрідріха Фребеля. Його педагогічна система досить сучасна, новаційна, ефективна як в практичній роботі з дітьми дошкільного і шкільного віку, їх батьками, так і в підготовці майбутніх педагогів, підвищення кваліфікації освітян-практиків [2]. Принципи цілісного підходу до виховання дитини, гуманоцентризму, природовідповідності, самопізнання і саморозвитку, розвитку творчого начала як ніколи корелюють зі стратегіями сучасної неокласичної парадигми.

Життєвим і педагогічним кредо педагога було гасло: «Прийдіть, будемо жити для наших дітей!». Адже педагогіка, на думку німецького педагога, має ґрунтуватися на розумінні дитини як невід'ємної частини універсального буття. Виховання, вважав Фрідріх Фребель, має сприяти розкриттю внутрішніх сил дитини, її природних здібностей і творчого потенціалу. Саме тому педагог розглядав освіту не лише як процес передачі знань, а як культуротворчу діяльність, спрямовану на формування гармонійної особистості.

Мету виховання Ф. Фребель визначає як саморозвиток закладених у людині сил і здібностей, формування особистісних моральних норм дитини прослідковує в єдності із законами функціонування Всесвіту. Це висвітлено в основоположній праці педагога «Виховання людини», яка розкриває природу і сутність людини в ціннісно-смысловому самовираженні особистості, у пошуках самоідентифікації власного «Я»; в її соціалізації, у духовно-моральному самовизначенні; у діалектиці вітального і в метафізиці феномену дитинства. Дана праця є фундаментальною у спадщині Ф. Фребеля, адже в подальшому дала початок розробці концептуальних підходів ідеї дитячого садка як суспільного осередку для розкриття сутнісних сил дитини, освітніх можливостей сім'ї, формування свідомого батьківства тощо.

Трансцендентальне осягнення феномену дитинства Ф. Фребель розкриває через закон божественної сутності: «Всюди криється, діє і керує вічний закон; він проявлявся й проявляється і зовні, у природі, і всередині, в душі, і в житті, об'єднуючи природу і дух... В основі цього всесильного закону лежить єдність, яка діє повсюди за необхідністю... Ця єдність – Бог... Всі речі існують лише тому, що в них діє божественне. Діюче в кожній речі божественне є суть кожної речі» [3, с. 190]. В єдності духу і природи німецький педагог пропонує здійснювати освіту і виховання дитини. Він вважав, що не можна розглядати розвиток і освіту дитини як щось завершене та застигле, адже кожне наступне покоління і кожна людина проходить всю сукупність попереднього розвитку і освіти роду людського, інакше людина «не розуміла б ні предків, ні сучасників, до того ж не мертвим шляхом наслідування, копіювання, а живим способом самодіяльного і вільного розвитку та освіти» [3, с. 192]. Для німецького педагога освіта і виховання в ідеалі мають формувати не представника стану, не працівника і навіть не громадянина, а бути повністю спрямованими на розкриття безмежних можливостей та індивідуальності дитини, самоцінну і неповторну людську особистість.

Особливого значення у фребелівській концепції набуває взаємозв'язок освіти і культури. Культура постає не зовнішнім додатком до освітнього процесу, а його сутнісною основою. Через гру, працю, художню творчість, спілкування з природою дитина засвоює культурний досвід людства, формує моральні цінності, естетичні смаки та соціальні навички.

Вважаємо, що концепція Ф. Фребеля є однією з перших культурологічно та екологічно орієнтованих моделей дошкільної освіти. Важливе місце в теорії і практиці педагога посідають спостереження за природою, догляд за рослинами, праця в саду, сезонні ігри, природничі бесіди. Такі види діяльності сприяють розвитку екологічної культури, емпатії до живого, дбайливого ставлення до довкілля. Зауважимо, що сучасний вихователь має бути готовим інтегрувати екологічні цінності у зміст освітнього процесу відповідно до принципів освіти для сталого розвитку. Тому, робота з природним матеріалом, спостереження за явищами довкілля, догляд за рослинами сприяють формуванню екологічної свідомості, відповідальності та дбайливого ставлення до навколишнього світу.

В контексті підготовки вихователя важливим є усвідомлення того, що педагог виступає не лише транслятором знань, а й носієм культури. Адже саме вихователь створює умови для духовного, морального та творчого розвитку дитини, формує атмосферу довіри, співпраці та взаємоповаги. Тому професійна підготовка майбутніх вихователів повинна передбачати не лише опанування методик навчання і виховання, а й розвиток гуманістичного світогляду, педагогічної культури, осмислення власної діяльності як цілісної моделі формування професіонала своєї справи.

У європейському освітньому просторі в останні десятиріччя активно вивчається, пропагується педагогічна спадщина Ф. Фребеля. Вагомі здобутки є у польських педагогів, викладачів Вищої школи економіки та інновацій в місті Любліні, членів Польського Фребелівського товариства. В Україні їх досвід активно інтегрується в систему підготовки бакалаврів – майбутніх вихователів. В даному напрямку досить цілеспрямовано і результативно працює кафедра теорії та методики дошкільної освіти Луцького педагогічного інституту: в рамках співпраці налагоджено тісні науково-практичні зв'язки, проводяться конференції, семінари, майстер-класи, сертифіковане навчання педагогів Волині, Рівненщини, інших областей західного регіону України. В даному контексті актуалізуються цінності культури, духовності, людиноцентризму як фундаментальних основ професійної діяльності вихователя.

В умовах диджиталізації суспільства та трансформації освітнього простору педагогіка Ф. Фребеля досить мобільна в контексті поєднання класики та інноватики. З однієї сторони, вона базується на живому спілкуванні, розвитку гуманістичних засад освіти, дитячої творчості, емоційного інтелекту. З іншої – розкриває потенціал новітніх технологій в контексті їх широких навчально-розвивальних можливостей. «Шість дарів для дитячих ігор», як називав «дари» німецький педагог, є не тільки ефективним дидактичним матеріалом для розвитку дрібної моторики, конструктивних, сенсорних здібностей, а й прекрасним стимулятором до створення ігрових сюжетів, активізації комунікативних здібностей дітей, просторової орієнтації, для опанування операціями мислення (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення тощо).

А загалом, дари Фребеля є «філософською моделлю Світу», адже дають можливість дітям зрозуміти його багатогранність, яка відображена у формах «краси», «пізнання» і «життя». Основним філософським принципом, який характеризує «дари», є принцип цілісності – єдності світу природи, людини і соціуму [1].

Підсумовуючи вищесказане, зауважимо, що педагогічна система Ф. Фребеля, по-новому осмислена і втілена в освітні процес підготовки бакалавра дошкільної освіти, сприяє формуванню нової генерації вихователів, здатних поєднувати професійну компетентність, творче мислення та високий рівень педагогічної культури. Підготовка таких фахівців є необхідною умовою забезпечення якісної дошкільної освіти та гармонійного розвитку дитини в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Іванова, Н. В. (2016). *Духовно-онтологічні стратегії мислення: соціально-філософський аналіз*. Вежа-Друк.
2. Іванова, Н. В., та ін. (Уклад.). (2020). *Інтегрування педагогічних ідей Фрідріха Фребеля: від класики до інновації. Методичні аспекти підготовки фахівців дошкільної освіти*. Видавничий Дім «Слово».

3. Фребель, Ф. (1986). Виховання людини. У Н. Б. Мчелідзе та ін. (Уклад.), Історія зарубіжної дошкільної педагогіки. (2-ге вид., доп., с. 190–207).

**КАРПЛЯНСЬКИЙ Дмитро Анатолійович,
КРИВЕНКО Таїсія Сергіївна**

РЕЗУЛЬТАТИ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СКЛАДОВИХ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО НАДАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ДОПОМОГИ КОЛИШНІМ КОМБАТАНТАМ

Масштаби збройного конфлікту в Україні та зростаюча чисельність ветеранів, які взяли участь у бойових діях і повернулися до цивільного життя, зумовлюють нагальну потребу у кваліфікованих психологах, здатних надавати ефективну психологічну допомогу колишнім комбатантам. Психологічна готовність до цієї діяльності є системним утворенням, що охоплює емоційно-вольову, комунікативну та ціннісно-мотиваційну складові. Проте емпіричні дані щодо актуального стану зазначених складових у майбутніх психологів на різних рівнях підготовки залишаються недостатніми, що ускладнює розробку цілеспрямованих освітніх програм. Метою дослідження є визначення рівня сформованості окремих складових психологічної готовності майбутніх психологів-бакалаврів і майбутніх психологів-магістрів до надання психологічної допомоги колишнім комбатантам.

У дослідженні взяли участь майбутні психологи, які навчаються у Національному університеті «Київський авіаційний інститут», Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка, Київському національному університеті технологій та дизайну (КНУТД). Групи були сформовані рандомно, до складу кожної з них увійшло по 75 осіб. Опитування проводилося з використанням гугл-форми, посилання на яку поширювалося через соціальні мережі.

Емоційно-вольова складова готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги колишнім комбатантам досліджувалась за допомогою методики «Стиль саморегуляції поведінки» (ССП) (табл. 1) та тесту визначення рівня самоефективності Дж. Маддукса і М. Шеєра (табл. 2).

Таблиця 1

Результати дослідження стильових особливостей саморегуляції поведінки майбутніх психологів

Регуляторна шкала	Бакалаври	Магістри	t	p
Планування	2,96±1,05	5,95±1,27	1,83	-
Моделювання	4,44±1,07	7,02±1,16	1,62	-
Програмування	4,85±0,95	6,22±1,20	0,90	-

Іванова Наталія Володимирівна Освіта і культура в стилі педагогіки Фрідріха Фребеля: деякі аспекти підготовки вихователя	31
Карпілянський Дмитро Анатолійович. Кривенко Таїсія Сергіївна Результати емпіричного дослідження складових готовності майбутніх психологів до надання практичної допомоги колишнім комбатантам	34
Кусташ Юлія Іванівна, Чудовська Вікторія Анатоліївна Інноваційні підходи до підтримки студентів з розладами аутистичного спектра в умовах трансформації освітнього процесу у закладах вищої освіти	38
Лозова Тетяна Олександрівна Міжнародна сертифікація вчителів англійської мови: фокус на ТКТ (Teaching Knowledge Test)	40
Пилипюк Тетяна Володимирівна Педагогічна творчість у контексті сучасних освітніх реформ	42
Полеводова Наталія Григорівна Використання штучного інтелекту на уроках української мови в 5–9 класах Нової Української Школи: можливості та виклики	45
Пономаренко Віталій Євгенович Розвиток soft skills у студентів закладів вищої освіти	46
Попелюк Вікторія Павлівна Teaching listening comprehension to cadets of the military academy	48
Родідял Дар'я Олександрівна Формування критичного мислення студентів у процесі викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти	49
Ручкіна Маріанна Миколаївна Формування професійної готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти засобами асистентської практики	51
Сакалюк Оксана Олександрівна Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці магістрів	54